

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 (HE 109/2024 vp)

1. Huomioita talouspolitiikan linjasta

Suomen talouden odotetaan kääntyvän kasvuun vuonna 2025. **EK pitää budjetin pohjalla olevaa valtionvarainministeriön syksyn talousennustetta perusteltuna**, mutta yhtyy mahdolliseen epävarmuuteen etenkin investointikehityksen suhteen.

Hallitus on tehnyt varsin lyhyessä ajassa 9 miljardin euron edestä päätöksiä julkisen talouden vahvistamiseksi. EK pitää tätä kokonaisuutta ja ripeää toimintaa tilanteen korjaamiseksi hyvin myönteisenä. Mikäli kaikki toimet toteutuvat täysimääräisinä, velkasuhde voisi vakiintua hetkellisesti vaalikauden lopulla. Selvää kuitenkin on, että velkasuhteen kääntäminen laskuun kohti muita Pohjoismaita vaatii seuraavaltakin hallituksen merkittäviä sopeutustoimia, jotka ovat myös kasvua tukevia. **EK pitää hyvin kannatettavana, että hallitus hakee tarvittaessa lisää sopeutustoimia, mikäli hallitus on jäämässä jälkeen nykyisestä sopeutuskokonaisuudesta.**

Hallitusohjelman mukaan veropolitiikalla tavoitellaan muun muassa ostovoiman kohentumista, työnteon kannustimien parantumista ja talouskasvun edellytysten vahvistumista, eikä hallitus kiristä päätösperäisesti kokonaisveroastetta. Ensi vuoden budjetti sisältää kuitenkin kasvua hidastavia veropoliittisia toimia. **EK pitää näitä päätöksiä valitettavana, mutta ymmärtää niiden merkityksen osana mittavaa sopeuttamiskokonaisuutta.** Erityisesti väliellinen verotus on kiristynyt ja kiristyy jatkossakin.

Hallitus esittää työn verotuksen pitämistä muuten ennallaan, mutta tuloveroasteikon kahden ylimmän portaan tuloarajaa ei nosteta vuonna 2025. **EK näkee tämän ratkaisun kielteisenä, koska Suomen työn verotus on Euroopan kireimpiä.** Samaan aikaan on tullut entistä enemmän tutkimusnäyttöä esimerkiksi Ruotsista, joka osoittaa ylimpien marginaaliveroasteiden keventämisen parhaimmillaan jopa vahvistavan julkista taloutta.

Kotitalousvähennystä ollaan leikkaamassa ensi vuonna tuntuvasti. Erityisesti heikennys kohdistuu hoivapalveluihin määräaikaisen kotitalousvähennyksen korotuksen päättyessä samanaikaisesti esitetyn kiristysten kanssa. **EK pitää tätä päätöstä kielteisenä, sillä kotitalousvähennyksen leikkaaminen vaikuttaa heikentävästi pk-yrityksiin todennäköisesti useilla toimialoilla** (mm. korjausrakentaminen, kiinteistöala, hoivapalvelut, rauta- ja tukkukaupat).

2. Kasvutoimet

EK pitää tärkeänä, että sopeuttamisen rinnalla haetaan toimia, joilla kasvua voidaan vauhdittaa. Hallitus päätti viime keväänä kasvua vauhdittavista toimista TKI-panostusten, investointiverohyvityksen ja Tesi-konsernin pääomittamisen muodossa. Hallituksen valmisteleva investointiverohyvytys on näillä näkymin tulossa voimaan 1.1.2025. **EK pitää tätä investointiverohyvitystä erittäin tärkeänä investointien vauhdittamiseksi.** Investointisuunnitelmia on runsaasti, ja näiden toteuttamiseksi investointiverohyvytys tulee tärkeään saumaan. Päätös kantaverkon vahvistamisesta tukee myös investointien houkuttelua.

Vastaavasti päätetty **TKI-rahoituskokonaisuus on hyvä** ja vastaa elinkeinoelämän tarpeita. EK:n mielestä päätökset tukevat yritysten innovaatiotoimintaa, parantavat toimintaympäristön ennakoitavuutta ja mahdollistavat yhteistyön tutkimuksen kanssa.

EK pitää erittäin valitettavana, että Business Finlandin innovaatioiden, kaupallistamisen ja kansainvälistymisen valtuudet heikkenevät. Muita kasvun kannalta haitallisia, mutta euro-määräisesti pieniä leikkauksia ovat mm. BF:n toimintamenoihin, matkailun edistämiseen ja kansainvälisiin kauppakamareihin kohdentuvat toimet, joille olisi ollut suotavaa löytää vaihtoehtoisia kohdennustapoja.

Vienninedistämisen osalta talousarvion pöytäkirjamerkinnöissä sitoudutaan turvaamaan sen riittävät resurssit. Kirjaus on tärkeä. Suomen tulisi rakentaa näkymä vienninedistämisen resurssien kehittämiseksi kohti verrokkimaiden tasoa.

Liikenneinfran kehittäminen on elinkeinoelämän kannalta keskeinen kasvutoimi. Hallitusohjelman mukaan valtion omaisuuden myyntituloja kohdennettaisiin liikenneinfraan 3 miljardia euroa hallituskaudella. Ensi vuodelle sekä perusväylänpitoon että kehittämiseen ollaan lisäämässä rahoitusta, mutta koko investointiohjelman rahoituksen aikataulu on yhä epäselvä.

Selvää kuitenkin on, että Suomi tarvitsee vielä lisää kasvutoimia. **EK pitää erittäin hyvänä, että hallitus on etsimässä lisää keinoja kasvun vauhdittamiseksi ensi kevään puoliväliriiheen mennessä.**

3. Sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointi

Hallitus kertoo antavansa eduskunnalle lakiesityksen sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavoimiseksi pääosin valtiontalouden hyödyksi budjettilakiesityksenä. **EK pitää lausuntokierroksella jo ollut lakiesitystä huonona ja katsoo, ettei sitä pidä antaa eduskunnalle.**

Työperusteisen sosiaaliturvan vakuutusmaksut on tarkoitettu ansiosidonnaisten etuuksien rahoittamiseen, eikä sosiaalivakuutusmaksuja käytetään muun julkisen talouden vahvistamiseen. EK katsoo, että kysymys hallitusohjelman mukaisten säästöpäätösten vaikutuksesta julkisen talouden kokonaisuuteen tulee ratkaista seuraavalla tavalla.

Työttömyysvakuutusmaksuja alennetaan nykysäännöin hallitusohjelman toteuttamisen seurauksena 942 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä summa on lakiluonnoksessa todetun työryhmän arvio hallitusohjelman toteuttamisen aiheuttamasta työttömyysvakuutusmaksujen alennusvarasta (katso työryhmän raportti kappale 4.1 sivu 42).

Ottaen huomioon työttömyysvakuutusmaksujen verovähennysoikeus, työn verotuksen kevenytymisen työllisyyttä vahvistava vaikutus ja julkisen sektorin työnantajien velvollisuus maksaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksua, julkinen talous vahvistuu ilman erityisiä kanavointitoimia 536 miljoonalla eurolla vuodessa. Työryhmän laskelmien mukaan 37 prosenttia työttömyysvakuutusmaksujen alennuksesta vahvistaa julkista taloutta välittömästi ja välillinen vaikutus on 20 prosenttia maksunalennuksesta (katso työryhmän raportti luku 5, sivut 46-49).

Työttömyysvakuutusmaksua alennettiin vuodelle 2024 hallitusohjelman toteuttamisen seurauksena 0,2 prosenttiyksikköä. Vuodelle 2024 ansiotuloverotuksen indeksitarkistusten mitoitusta muutettiin siten, että työttömyysvakuutusmaksun alennusta vastaava osuus noin 146

miljoonaa euroa kanavointiin valtiontaloutta vahvistamaan. Kun huomioon otetaan myös työttömyysvakuutusmaksun verovähennysoikeus, valtiontalous vahvistui yhteensä 200 miljoonalla eurolla.

Hallitusohjelman taulukoista on laskettavissa, että hallituksen tavoitteena on julkisen talouden vahvistaminen työttömyysturva- ja aikuiskoulutusetuusmuutoksilla 734 miljoonalla eurolla. Sama 734 miljoonan euron summa on kirjattu hallituksen budjettiriihen pöytäkirjamerkintöihin.

Edellä todettu huomioiden tämä tavoite toteutuu ilman lisätoimiakin. Julkisen talouden vahvistumisen kannalta olennaista on lopputulos. Vaikutusarvioinnissa on otettava huomioon työttömyysvakuutusmaksujen alennuksen välilliset vaikutukset kuten työryhmän raportin kappaleessa 5.1.4 (sivut 50-51) todetaan. Hallitusohjelmassakin yhteensä runsaan 6 miljardin euron tasapainotustavoite sisältää välittömät (suorat) vaikutukset sekä välilliset (rakenteellisten toimien) vaikutuksen julkisen talouden vahvistumiseen.

4. Työvoimapalvelut ja sote-uudistuksen korjauspaketti

TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille vuoden 205 alussa. Kyseessä on julkisten työvoimapalvelujen hyvin merkittävä rakenteellinen uudistus, jolla voi olla suuriakin vaikutuksia työvoima kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisen onnistumiseen. Talousarvioesitys sisältää järjestämisvastuun siirtoa vastaavat määrärahamuutokset. ***EK katsoo, että eduskunnan tulee vaatia hallitusta seuraamaan ja arvioimaan huolellisesti uudistuksen tavoitteiden toteutumista ja tuomaan tarvittavat lainmuutosesitykset eduskunnalle.***

Hallitusohjelma sisältää sote-uudistuksen niin sanotun korjauspaketin. Julkisen talouden, työllisyyden ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämisen kannalta on välttämätöntä, että uudistuksen todetut puutteet korjataan mahdollisimman pian. Talousarvioesitys ei tätä kuitenkaan sisällä. ***Eduskunnan tulee vaatia hallitusta antamaan eduskunnalle mahdollisimman nopeasti sote-uudistuksen korjauspaketin lakiesitykset.***